

Inleiding

De laatste dagen van het jaar halen we hier in het Natuurhulpcentrum traditioneel de rekenmachines boven om alle getallen van het afgelopen jaar eens op een rij te zetten. Het jaar 2017 klokken we af op 6942 opgevangen dieren. Op nummer 1 staat de Egel, de Houtduif op 2 en de Turkse tortel staat op de derde plaats.

Europese dieren

5906 Europese dieren werden opgevangen, dat zijn een kleine honderdtal minder dan vorig jaar. De Europese dieren vertegenwoordigen 85% van alle dieren die we opgevangen hebben.

De Europese vogels.

In 2017 ving we iets meer Europese vogels op dan vorig jaar (242 meer). 4243 Europese vogels vonden hulp in het Natuurhulpcentrum en daar waren naast de algemenere soorten enkele zeldzamere soorten bij. In het voorjaar kregen we zo voor het eerst in onze geschiedenis een Griel binnen. De vogel had een ernstige borstwonde opgelopen. Onze dierenarts kon de vreselijke wonde terug hechten, maar de impact was helaas te zwaar geweest en de vogel overleed enkele dagen later. Grielen zijn in onze streken erg zeldzaam. Ze broeden in Zuid en Oost-Europa maar soms komt een exemplaar ter toeval in ons land. Een Rietzanger had meer geluk. Deze zeldzame rietbewoner vloog in Lanaken tegen een raam. Na een kort verblijf op onze intensive care afdeling kon het diertje zijn tocht verder zetten. Een Grutto konden we dan weer redden in Kessenich. De vogel zat vast tussen enkele drijvende buizen. Ook enkele zeldzamere vogels kwamen als wees bij ons terecht en konden met succes worden grootgebracht door onze verzorgers. Zo was er onder meer een Grote lijster, 3 Gekraagde roodstaarten en 2 Rode wouwen die na vele uren zorgzame arbeid werden vrijgelaten. De Rode wouwen kregen zelfs een zendertje mee zodat we hun reis naar hun winterverblijf in Spanje konden volgen. Andere speciale soorten waren een Kramsvogel en een Nachtzwaluw. Twee zeldzame Velduilen werden verzorgd nadat ze met een gebroken vleugel in ons centrum werden binnen gebracht.

Een speciale reddingsactie vond in maart plaats op de grindplassen in Kessenich. Reeds enkele maanden spoelden op de oevers van de grindplas dode meeuwen aan. Onderzoek op de kadavers leverde geen resultaat op. De vogels waren niet gestorven door een of andere besmettelijke ziekte of door vergif. Verder onderzoek door het Agentschap voor Natuur en Bos bracht de oorzaak aan het licht. Een drijvend ponton gemaakt van grote metalen buizen werkte ongewild als een soort fuik voor de meeuwen. De dieren geraakten wel tussen de buizen maar konden daarna niet meer weg vliegen. Bovendien lokten de krijsende meeuwen steeds weer nieuwe soortgenoten. Onze medewerkers verwijderden de kadavers en konden 40 Kokmeeuwen, 17 Stormmeeuwen, 2 Zilvermeeuwen en 1 Grutto redden van tussen de buizen. Deze vogels werden na een korte revalidatieperiode weer vrijlaten. 296 Kokmeeuwen en 21 Stormmeeuwen werden dood van tussen de buizen gehaald.

In 2017 konden we ook weer enkele keren getuige zijn van de onfrisse praktijken van de jacht. Op 25 augustus werden we naar Bocholt geroepen waar op de terreinen van een jachtwachter 45 Patrijzen in kooien werden aangetroffen. De vogels waren klaar om 'uitgezet' te worden om nadien als schietschijf voor de jagers te dienen. Ongelooflijk dat de jacht op deze zeldzame soort die bovendien met uitsterven bedreigd wordt nog steeds wordt toegelaten! In oktober, net als de jacht op de fazant geopend werd, kon de douane een illegaal transport van 150 fazanten aan de kant zetten. De dieren werden illegaal ingevoerd en zouden ook weer als schietschijf voor jagers gediend hebben.

De soort die in aantallen het meest opvallend terugviel was ongetwijfeld de Merel. Deze tuinvogel heeft het vorig jaar zeer zwaar te verduren gehad door het Usutu-virus. Er werd voorspeld dat een groot aantal merels deze epidemie niet zou overleven. Er werden heel veel zieke merels opgevangen

en we kregen ontzettend veel meldingen van mensen die een Merel dood vonden in de tuin. En onze jaarcijfers bevestigen wat we vreesden... Het aantal merels is drastisch verminderd. In 2017 vingen we 263 merels op en dat is minder dan de helft van voorgaande jaren. Vooral opvallend is de grote daling van het aantal jonge merels dat we moesten opvangen. Daar waar we in 2016 nog 230 jonge merels opvingen, hadden we in 2017 amper 72 jonge merels! Ook in 2017 zorgde het Usutu virus voor nog meer slachtoffers onder de merels. We kregen nog 49 besmette merels binnen. Het Usutu virus verspreide zich in 2017 ook verder naar het Westen van ons land.

Een soort die het na het natte voorjaar van 2016 slecht deed was de Koolmees. Deze soort herstelde zich duidelijk in 2017. Daar waar in 2016 slechts 58 koolmezen werden opgevangen (het kleinste aantal in meer dan 8 jaar), vingen we in 2017 terug 131 koolmezen op (waarvan er 102 als jong werden binnengebracht).

Een andere soort die opvallend piekte in 2017 was de Buizerd. Eind januari 2017 stond de teller al op 31 opgevangen buizerds! Eind 2017 staat de teller op 144. Het feit dat er in januari zo veel buizerds binnenkwamen kan gelinkt worden aan de strengere winter. Hierdoor zakken er meer van deze vogels uit het hoge Noorden af naar onze streken.

Rond maart-april kwamen opmerkelijk veel Turkse tortels binnen. Ze hadden allemaal dezelfde symptomen: opgezwollen ogen, een lusteloze indruk en korstjes bloed in de hals en rond het hoofd. Onderzoek en speurwerk wees uit dat de vogels een infectie hadden opgelopen van de tekensoor *Ixodes frontalis* en de ziekte *Tick-related syndrome (TRS)* hadden opgelopen. Gelukkig vonden onze dierenartsen en onze dierenverzorgers de juiste behandeling en konden we het merendeel van de zieke Turkse tortels weer vrijlaten.

In juni kregen we dan weer een heleboel jonge Grote bonte spechten binnen. 18 stuks liepen verwondingen op nadat ze tijdens hun eerste vluchten kennis maakten met grote glaspartijen. Iets meer dan de helft van deze vogels kon na revalidatie weer worden vrijgelaten.

Europese zoogdieren

De Europese zoogdieren vertegenwoordigen 20% van het aantal dieren dat we in 2017 opvingen. 1648 om precies te zijn. De top drie bestaat uit Egel op 1, Ree op de tweede plaats en de Haas op de derde plaats. In totaal vingen we 270 Europese zoogdieren minder op dan in 2016. Dit ligt echter in de lijn van de verwachtingen als we de gegevens van de vorige jaren bekijken. Deze soorten volgen een golfbeweging in hun aantallen. Een evolutie die prooidieren zoals Konijn en Haas in de natuur ook volgen. Vooral het kleinere aantal jonge konijntjes dat binnengebracht werd valt op. 211 in 2016 en slechts 86 in 2017. Ook met de haas gaat het niet zo goed. Over een periode van 5 jaar zien we een daling van het aantal binnengekomen jonge haasjes.

Steenmarters kregen we dan wel weer veel binnen. De problematiek rond deze diersoort is alom bekend. Ze vormen onze zolders om tot verblijfplaats en gebruiken onze auto's als warme slaapplek. Helaas zorgen ze soms voor wat schade. Toch zorgt de natuur dat deze soort niet verder kan blijven aangroeien. Er vallen nogal wat slachtoffers aan de hondenziekte. In 2017 kregen we 47 steenmarters binnen die symptomen vertoonden die wezen op hondenziekte. Dat is een stijging van 98% ten opzichte van vorig jaar! Deze hoge aantallen doen denken aan de epidemie van 2009 die door de samenwerking van het Natuurhulpcentrum met de Universiteit van Gent, het INBO en het CODA aan het licht werd gebracht. Steenmarters zijn marterachtigen die zo een epidemie als soort kunnen overleven door hun grote aanpassingsvermogen. Een andere marterachtige, de Bunzing, is echter minder algemeen en kan een extra zware klap zoals een epidemie moeilijker overleven. 6 van deze zeldzamer wordende Bunzings lieten het leven nadat ze werden binnengebracht met hondenziekte. Het hoogste aantal in 8 jaar tijd!

Een andere soort die in 2017 erg opviel waren de Everzwijnen. De soort neemt in aantal toe en dat is te wijten aan het grote aanbod van voedsel op de velden (maïs en granen) en in de bossen (eikels). De winters zijn hier bovendien een stuk zachter dan in de Ardennen zodat ook meer dieren de winter overleven. Belangrijk was dat hetgeen wat wij al jarenlang vermoeden nu ook dit najaar eindelijk toegegeven werd: jagers hebben everzwijnen uitgezet! In de beginjaren waren ze weinig gemotiveerd om die dieren terug af te schieten. De everzwijnen moesten eerst kweken zodat de jagers verzekerd waren van hun blijvende aanwezigheid. Tevens moest deze soort er voor zorgen dat de jacht in tal van gebieden toegelaten werd waar ze voorheen verboden was. Zo kregen de jagers opeens vrij spel in tal van overheidsbossen en op militaire terreinen waar de jacht voordien verboden was. De everzwijnen zorgen voor schade aan de landbouw en in tuinen. Ook op het vlak van verkeersveiligheid zorgen de everzwijnen samen met de reeën voor problemen. Wij kwamen tussen bij 18 ongevallen met everzwijnen. Het meest spectaculaire was het ongeval op de E314 in Genk van begin november waarbij maar liefst 14 everzwijnen betrokken waren.

Europese amfibieën en reptielen

Sporadisch brengen mensen deze categorie dieren binnen. Met 15 individuen valt deze categorie dan ook in het niets in vergelijking met de andere categorieën. Maar soms zitten er wel speciale en interessante soorten bij. In juni kregen we bijvoorbeeld 2 ringslangen binnen. De Ringslang is naast de Gladde slang en de Adder een van de 3 soorten inheemse slangen in België. Van de twee ringslangen konden we er 1 terug vrij laten. De andere overleed op weg naar ons centrum nadat het was overreden door een auto in Kinrooi. Een andere soort die net als de Ringslang van natte gebieden houdt is de Boomkikker. Bezorgde mensen brachten deze felgroene kikker bij ons binnen, niet wetende dat het een inheemse soort is. Onze provincie is een waar bolwerk voor deze soort en we konden dit diertje dan ook weer snel vrijlaten in een geschikt biotoop.

Exotische en niet-inheemse dieren

Voor deze categorie stopt de teller van 2017 op 1036 opgevangen dieren. Dat zijn er 397 minder dan in 2016. Drie redenen liggen aan de basis van dit kleinere aantal. Nummer één: er waren dit jaar minder grote inbeslagnames van exotische dieren. Vorig jaar ving we bijvoorbeeld nog 32 speciale roofvogels op van een illegale Oost-Vlaamse kweker. 2/3de van deze vogels konden we in 2017 reeds plaatsen in zoo's in België, Tsjechië, Nederland, Frankrijk, Oostenrijk en Italië. Al deze herplaatsingen gebeurden in samenwerking met de Belgische CITES-dienst. Reden nummer twee: onder de niet-inheemse diersoorten rekenen we ook de huisdieren zoals tamme duiven, ganzen, kippen, cavia's, damherten en konijnen die mensen als huisdier hebben en kwijt willen of laten ontsnappen. In 2017 moesten we duidelijk minder dieren van dit type opvangen, 144 minder om precies te zijn. En de derde reden: omdat de nieuwe Invasieve Exoten Lijst opgesteld door Europa sinds deze zomer van kracht is, zijn we moeten stoppen met het opvangen van watersierschildpadden omdat we erg beperkt worden in de herplaatsingsmogelijkheden.

Exotische en tamme vogels

De tamme duiven spannen hier wederom stevig de kroon. 423 sier- of prijsduiven moesten we opvangen. De duivenbond blijft met voorsprong de grootste oorzaak van veel dierenleed. De vogels worden telkens weer vrijgelaten en telkens weer zijn er veel dieren die hun hok niet meer terug vinden en verzwakt ergens blijven rondhuppelen. Bijkomend probleem is dan weer de desinteresse van de duiven'liefhebbers' als we hun verwittigen dat er een van hun dieren bij ons binnengebracht is. Verder vallen vooral de papegaaien op. De redenen waarom we deze dieren moeten opvangen zijn verschillend: de eigenaar is gestorven, gaat naar het rusthuis of kan (of wil) niet meer voor de soms lawaaiige vogel zorgen. Soms komen mensen tot het besef dat papegaaien niet enkel slimme vogels zijn maar ook dat ze eigenlijk niet gemaakt zijn om hun leven lang in een kleine kooi in de woonkamer te verblijven. Het schoolvoorbeeld is de Grijs-roodstaartpapegaai. Een soort die vaak dienst doet als 'accessoire' in de woonkamer, tot hij van stress zijn eigenaar bijt of zichzelf kaal plukt. Van oorsprong leven deze dieren in grote groepen in uitgestrekte West-Afrikaanse wouden.

Maar jarenlange illegale vangst voor de verkoop in het westen heeft de soort geen goed gedaan. In Ghana is de populatie sinds 1992 met 90% in aantal gedaald! Sinds begin 2017 is de Grijszwaardpapagaai gelukkig internationaal beter beschermd en hebben ook eigenaars in ons land CITES-documenten nodig om deze vogel te bezitten te kweken of te verhandelen. In totaal ving het Natuurhulpcentrum in 2017 4 Grijszwaarten, 2 Bonte boertjes, 1 Kleine geelkuifkaketoe, 1 Goffins kaketoe, 1 Oranjevleugelamazone, 1 Geelkopamazone, 1 Blauwvoorhoofdamazone, 1 Edelpapagaai en 1 Blauwgele ara op. Het merendeel is ondertussen al geplaatst bij soortgenoten in dierentuinen en -parken.

Exotische en tamme zoogdieren

Naast de gewoonlijk afgestane of ontsnapte Tamme konijnen (77), Schapen (18), Cavia's (17), Geiten (12) of Hangbuikzwijnen (7) was de rest van de opgevangen dieren onder deze categorie een bont allegaartje. In januari hielpen we de douane met de tijdelijke opvang van een zending uit Indonesië. (8 Beermarters, 2 Tagoeans en 1 Mierenegel) en hielpen we met de verhuis van 2 leeuwinnen en 14 Zuid-Afrikaanse stekelvarkens uit een failliete Spaanse zoo. Deze dieren, met uitzondering van de leeuwinnen, zijn ondertussen geplaatst in Europese zoo's. Het was een leerrijk proces om voor deze dieren te zorgen. Zo werden we nogmaals aan herinnerd dat de stekels van een stekelvarken inderdaad pijn kunnen doen en leerden we dat een mierenegel een erg moeilijke eter is. Maar dankzij toewijding, kennis en inzet liet het diertje zich verleiden om onze speciaal bereide hapjes tot zich te nemen. In februari reden we naar het Franse Bretagne om samen met de politie een koppel Mantelbavianen bij een zware crimineel in beslag te nemen. Na bijna een jaartje logeren in Oplabbeek kunnen deze dieren binnenkort doorstromen naar een grote groep soortgenoten bij Stichting AAP in Nederland. Begin mei verhuisden we samen met het Engelse Born Free onze 2 mannetjesleeuwen Nelson en Ciam naar Zuid-Afrika waar ze in het Shamwari Game Reserve hun dagen mogen slijten onder de Afrikaanse zon. Eind mei verwelkomde we een groep van 21 Java-ape nadat ze werden afgestaan door een Italiaans labo. Het snijden van de kilo's groenten en fruit die ze elke dag eten wordt rond maart 2018 beloond: ze kunnen dan als volledige groep naar een zoo in Zuid-Engeland verhuizen. Op het einde van de zomer werden 2 Luipaarden en 2 Bruine beren gered uit erbarmelijke omstandigheden in respectievelijk Polen en Albanië. In oktober schoten we ter hulp voor twee jonge exotische dieren: 1 jonge Berberaap werd door de politie aangetroffen en in beslag genomen in Namen en 1 leeuwenvelp werd in beslag genomen door de Franse politie op een appartement in de Parijse voorstad. Ook deze dieren zullen in 2018 genieten van veel zorg en liefde tot ook voor hen een nieuwe thuis gevonden wordt.

Exotische reptielen

Vele dieren uit deze categorie komen in het Natuurhulpcentrum terecht nadat ze werden afgestaan door de eigenaars. Reptielen zijn niet voor iedereen geschikt als huisdier. Triestig voorbeeld waren de twee Baardagamen die in een kledingcontainer gedumpt werden in Genk. In totaal ving we 16 Baardagamen, 9 Rattenslangen en 5 Koningspythons op. We kregen ook een Groene leguaan en een Jemenkameleon binnen. Zulke soorten zijn meestal makkelijk te herplaatsen in dierentuinen. Ook dit jaar kregen we weer enkele Taiwanese rattenslangen binnen uit Hasselt. Hier leeft een zeer lokale populatie van deze exotische slangensoort in de omgeving van een dierenwinkel waaruit ze enkele jaren geleden konden ontsnappen.